

OMGEVINGSANALYSE COVID-19

Analyseperiode 14:00 uur d.d. 14 april – 13:00 uur d.d. 15 april 2020

- BZ | Met input van VWS, RIVM, J&V, BZ, FIN, BZK, IenW, OCW, SZW, EZK, LNV en Defensie

10.2e

NB: de ringen staan onderaan

Samenvatting

- Zeer veel aandacht voor 'De Grote Lockdown' van het IMF, waarbij ook de cijfers voor Nederland dramatisch kunnen uitpakken: "Nu is het stil in de winkelstraten omdat we niet naar buiten mogen. Straks doordat een deel van de mensen het zich niet meer kan veroorloven".
- Media noemen de afname van het aantal IC-patiënten voorzichtig 'structureel'. En omdat die aantallen een belangrijke graadmeter voor het Kabinet zijn bij het besluit over het vervolg van de maatregelen, worden de verwachtingen voor volgende week hoopvoller.
- Mensen kijken daarbij ook naar andere Europese landen die langzaam weer wat opengaan. Voor de Europese Commissie is hierbij een gecontroleerde exitstrategie het uitgangspunt: landen moeten die strategie (beter) op elkaar afstemmen, zeker buurlanden.
- Kortom: betere IC-cijfers, een dreiging van de zwaarste recessie in jaren, en omringende landen die van de lockdown af gaan, kan de druk op het Kabinet doen toenemen om volgende week versoepelende maatregelen aan te kondigen.
- Kritiek op de 'corona-app' houdt aan. Critici hebben niet alleen zorgen over privacy, en de snelheid waarmee de app er moet komen; ook het feit dat de fase waarin kritisch besproken moet worden of we überhaupt in apps een oplossing zien, lijkt te zijn overgeslagen. Daarnaast: gebruikt het Kabinet de apps niet te veel als 'drukmiddel'? Alleen bij massaal app-gebruik kan Nederland weer van slot, klinkt te veel als indirecte dwang, zo is de gedachte.
- Gezondheidsrisico's voor zorgmedewerkers blijven actueel. Zij zijn de grootste besmettingshaard van het coronavirus geworden, zo is het beeld.
- De Nederlandse regering heeft sinds de ebola-uitbraak in 2014 in drie opeenvolgende adviezen de raad gekregen kennis en kunde over pandemieën te bundelen en internationale samenwerking te zoeken. Maar actie bleef uit, schrijft Trouw op de voorpagina. Daardoor werden landen overvallen door het nieuwe corona-virus en is er geen gemeenschappelijk internationaal beleid.

Karakterisering berichtgeving

- Kranten schrijven over de terugkeer van Nederlanders uit Saoedi-Arabië en Marokko. Trouw publiceert een reconstructie van het handelen van de Nederlandse regering na adviezen om met een plan van aanpak te komen als er een wereldwijde pandemie uitbreekt. Een in Egypte gestrande vrouw heeft gisteren een opname van een telefoongesprek met het 247 contactcenter op haar FB-pagina gezet en noemt de ondersteuning 'schandalig'.
- In verschillende kranten vandaag alarmerende nieuwskoppen over de nood in de cultuursector. Overal klinkt de oproep aan het kabinet om met een noodfonds te komen. Ook klinkt er onbegrip over het feit dat bedrijven als KLM wel gered worden maar culturele instellingen niet.
- FD schrijft in het hoofdcommentaar dat voor een werkbare app eerst een 'gedegen en behapbare werk-opdracht' nodig is. "Afgelopen jaren zijn ICT-projecten van de overheid mislukt omdat het hieraan ontbrak."
- Media benoemen dat het LCPS vandaag bekendmaakt hoe hervatting van de reguliere zorg eruit gaat zien.
- NRC bericht over brancheorganisatie voor maatschappelijke opvang Valente die pleit voor landelijke coördinatie van de aanpak van huiselijk geweld nu door de crisis een tekort aan opvangplekken dreigt.
- Nog veel aandacht voor de plannen voor een corona-app. Er worden vraagtekens gezet bij de 'enorme haast' waarmee de app ineens klaar moet liggen.
- Daarnaast aandacht voor nieuwe voorspellingen van het IMF, gevolgen van de coronacrisis voor de festival- en cultuursector en voor het voorzichtig opstarten van de economie in een aantal Europese landen.

SISOS (Slachtoffers - Identiteiten – Schade - Oorzaken - Scenario's)

Identiteiten

- Verschillende bronnen melden aan NH Nieuws dat er in korte tijd tussen de dertien en vijftien ouderen zijn overleden in verpleeghuis De Santmark in Castricum.
- Vooral 80-plussers gaan de laatste weken in verhouding minder vaak naar het ziekenhuis. In het begin van de crisis was ruim een kwart van de ziekenhuispatiënten 80+, bij de huidige patiënten is dat één op de vijf, blijkt uit een analyse van Volkskrant naar de RIVM-instroomcijfers van geregistreerde ziekenhuisopnamen

Schade

- Het kabinet wil niet beloven dat het alle problemen die het coronavirus veroorzaakt in de economie kan oplossen. Er gaan mensen werkloos worden, er zullen bedrijven failliet gaan. Dat is volgens BNR de sombere boodschap van Koolmees in de Tweede Kamer.
- De Nederlandse economie krimpt dit jaar waarschijnlijk met 7,5 procent, net als de economie in de eurozone. Dat voorspelt het Internationaal Monetair Fonds (IMF) in de dinsdag gepresenteerde World Economic Outlook. Als de situatie in de tweede helft van dit jaar weer langzaam normaliseert en steunmaatregelen faillissementen en ontslagrondes beperken, zal volgend jaar wel weer enig herstel optreden.

Scenario's

- Ook vandaag wordt in verschillende kranten ingegaan op de verschillende scenario's voor het heropenen van de scholen. Hierin komt naar voren dat de meeste leraren niet willen dat de scholen opengaan, zolang niet duidelijk is wat de risico's zijn. Er gaan echter ook stemmen op om scholen zo snel mogelijk te openen, omdat langer sluiten de economie verder onder druk zet en de kansengelijkheid tussen kinderen toeneemt.
- Hoofdeconoom Marieke Blom van ING denkt dat de Nederlandse economie volatieler is dan de Franse of de Duitse door al de flexwerkers. Daar staat tegenover dat de economie ook sneller kan terugveren dan elders, denkt Blom.
- Het IMF verwacht dat de wereld de grootste crisis sinds de Grote Depressie uit de jaren dertig van de vorige eeuw gaat beleven. De mondiale economie krimpt dit jaar met 3%, de Nederlandse economie met 7,5%. Het IMF verwacht dat het werkloosheidpercentage dit jaar de 6,5% aantikt.
- Een in Nederland ontwikkeld kankermedicijn kan mogelijk een rol spelen in de bestrijding van de coronacrisis. Er zijn eerste aanwijzingen dat het middel -dat Calquence heet -ook effectief is tegen Covid-19. Het farmaconcern AstraZeneca gaat het medicijn nu testen op 400 patiënten, meldt FD.

Informatiebehoefte

- Volgens de WHO is de piek van de uitbraak van het coronavirus 'zeker nog niet bereikt'. Ondanks dat de nieuwe besmettingen in Italië en Spanje afnemen, is het aantal besmettingen in het Verenigd Koninkrijk nog altijd groeiende. Ook in China is de uitbraak nog niet definitief voorbij. Volgens de WHO is het grootste probleem voor China het aantal besmette reizigers dat het land inkomen.
- Vanaf volgende week zijn er dagelijks zo'n 12.000 extra testen beschikbaar, per dag kunnen er ruim 29.000 tests worden uitgevoerd. Sjaak de Gouw (GGD Nederland) verwacht dat de testcriteria worden bijgesteld, zodat meer mensen in verpleeghuizen of ggz-instellingen kunnen worden getest. Volgens De Gouw kunnen er daarna ook mensen in andere beroepen, zoals de politie, worden getest.

Desinformatie

- Secretaris-generaal van de VN António Guterres waarschuwt voor een "gevaarlijke epidemie van onjuiste informatie". Hij waarschuwt specifiek voor schadelijke gezondheidsadviezen, complottheorieën en haat.

Waarneembaar gedrag (schadebeperking)

Nederlanders in het buitenland

- Zes Nederlanders, onder wie een baby, zijn met een Franse vlucht vanuit Marokko onderweg terug naar huis. Het gaat volgens het ministerie van Buitenlandse Zaken om "acute, schrijnende gevallen met een sociaal-medische noodzaak".

Defensie

- Het Marinebedrijf maakt met een 3D-printer kaarthouders voor wapenstokken van de politie, waarmee paspoort en rijbewijs controles op gepaste afstand kunnen worden uitgevoerd.
- De militaire medische bijstand aan ziekenhuis Gelderse Vallei is verlengd tot en met 8 mei.

Openbaar vervoer

- Voorzitter RAI: 'Geldnood ov-bedrijven brengt klimaatakkoord in gevaar'.
- Vakbonden eisen extra maatregelen voor veiligheid medewerkers NS.
- Aantal zwartrijders flink toegenomen. Arriva-directeur Hettinga boos over volle trein en zwartrijders
- Nederlandse busfabrikanten en branchevereniging RAI vrezen voor verlies van werkgelegenheid bij verlenging bestaande concessies voor ov-bedrijven.

Luchtvaart

- Het aantal passagiers dat via Schiphol reisde, lag in de tweede helft van maart 83 procent lager dan een jaar eerder. Dat meldt het CBS woensdagmiddag.

Betekenisgeving

Handhaving

- Als de coronarichtlijnen langer van kracht blijven, moet nagedacht worden over hoe de politie de handhaving van die richtlijnen gaat volhouden, vindt politievakbond ACP. "Het opleggen van huisarrest aan mensen die een boete hebben gekregen zou daar een voorbeeld van kunnen zijn", zegt ACP-voorzitter Gerrit van de Kamp.
- De Nederlandse Boa Bond wil dat minister Grapperhaus (Justitie en Veiligheid) er met een spoedprocedure voor gaat zorgen dat boa's bewapend worden met een wapenstok en pepperspray.

Reacties op aanpak Nederlandse overheid

- De Nederlandse regering heeft sinds de ebola-uitbraak in West-Afrika in 2014 in drie opeenvolgende adviezen de raad gekregen kennis en kunde over pandemieën te bundelen en internationale samenwerking te zoeken. Maar actie bleef uit, schrijft Trouw. Daardoor werden landen overvallen door het nieuwe coronavirus en is er geen gemeenschappelijk internationaal beleid.
Volgens gezondheidsadviseur Ger Steenbergen speelt op de achtergrond een verschil in visie tussen VWS en BZ. 'VWS vindt dat zij gaat over de Nederlandse gezondheidssituatie en dat de internationale gezondheidssituatie onder Buitenlandse Zaken valt. Maar dat departement ziet gezondheid niet als internationaal thema', aldus Steenbergen. Steenbergen schreef in 2018 in opdracht van VWS een advies over de beste voorbereiding op een pandemie (Trouw).
- Trouw gaat in op de kritieken die er zijn op de steunmaatregelen. Wat betreft kritiek op de NOW-regeling: het percentage loon dat werkgevers nog moeten betalen, zou te hoog zijn waardoor werknemers toch worden ontslagen. Verder zou de NOW-regeling niet werken voor ondernemers wier omzet sterk seizoensgebonden is. Kritiek op de Tozo-regeling: Belangenorganisatie ZZP Nederland geeft aan honderden meldingen van zzp'ers te krijgen die geen aanspraak kunnen maken op de Tozo-regeling. Verder zzp'ers die een (groot) inkomstenverlies hebben, maar nog wel boven het minimumloon verdienen, kunnen gaan aanspraak maken op de regeling.
- In de media aandacht voor de oproep vanuit de Tweede Kamer voor extra steun voor flexwerkers die op straat komen te staan ondanks de loonkostenregeling. Koolmees wil flexwerkers tegemoetkomen die door de coronacrisis zonder werk zitten, maar geen beroep kunnen doen op de bestaande regelingen van het kabinet. Overwegend blijkt uit de berichtgeving dat Koolmees met een oplossing wil komen, maar dat hij in een lastige positie zit: het wordt moeilijk om voor ontslagen flexwerkers een inkomensregeling te bedenken die 'uitvoerbaar en rechtvaardig is.'
- VNO-NCW is blij dat voor een aantal problemen rondom de NOW-regeling wordt gezocht naar oplossingen. De overheid moet niet maximaal 90 procent van de loonkosten van bedrijven overnemen, maar de volledige loonsom. Daarvoor pleiten werkgevers- en werknemersorganisaties in een gezamenlijke oproep, staat in een brief aan de Tweede Kamer van de Stichting van de Arbeid.

- Pascal Wesselink (jurist DAS rechtsbijstand) zegt door de NOW-regeling bedrijven, accountants en juridische adviseurs aan het rekenen zijn geslagen: ontslag aanvragen of een beroep doen op loondoorbetaling?
- De Tweede Kamer vindt dat gemeenten coulant moeten omgaan met de toekenning van Tozo. Bij de berekening van de uitkering moet alleen worden gekeken naar het werk dat is verricht in de maanden waarvoor de compensatie is bedoeld. Het bericht wordt snel opgepikt en gedeeld op sociale media.

Ontwikkeling Corona-app

- Nog veel aandacht voor de plannen voor twee corona-apps. Er zijn zorgen over de 'enorme haast' waarmee de apps ineens klaar moeten liggen. D66 heeft aanvullende Kamervragen gesteld. Een appmaker zegt niet verbaasd te zijn als het ministerie zijn oog heeft laten vallen op een buitenlandse partij die al een soortgelijke app op de plank heeft liggen.

Nederlanders in het buitenland

- Nederland blijft in gesprek met Marokko over terugkeer van alle Nederlanders. Ingezetenen van sommige andere landen mochten al wel vertrekken. Volgens de NOS voedde dat de theorie dat Rabat extra streng is voor Nederland, vanwege de slechte betrekkingen tussen de twee landen. Volgens Blok is dat niet aan de orde, schrijft de NOS.

Onderwijs

- Eugenie Stolk van AOB zegt in het NOS journaal en bij Nieuwsuur dat leraren bezorgd zijn omdat ze veel vragen hebben over hun eigen gezondheid en die van de leerlingen. Ook zegt ze dat leraren heel graag willen dat de scholen weer opengaan, maar dat ze zich afvragen hoe dat dan moet binnen de RIVM-richtlijnen. De VO-raad deelt deze mening en zegt in de Volkskrant dat als het RIVM vindt dat het verantwoord is, je een sterk argument hebt om de zorgen onder leraren en docenten weg te nemen.
- Studentenorganisatie ISO is blij met de, gisteren door OCW aangekondigde, verlenging van de OV-studentenkaart.

Cultuur

- Verschillende organisaties en prominenten uit de cultuursector doen vandaag weer een dringende oproep aan het Kabinet voor steun in de vorm van een noodfonds.

Arbeidsmarkt

- Volgens Raymond Puts (directeur van werkgeversvereniging AWWN) zullen nieuwe loonafspraken tussen werkgevers en werknemers de rest van dit jaar dichterbij de buurt van de 0% blijven dan van de 3% die eerder in de verwachtingen was ingebouwd. Vakbonden (waaronder FNV) vinden het voorbarig om voorspellingen te doen over de loonontwikkeling.
- Partijen in de Tweede Kamer vragen om maatregelen om de veiligheid van arbeidsmigranten te waarborgen in de coronacrisis. GroenLinks, CDA, D66, ChristenUnie, SP en PvdA vragen het kabinet om de inspectie indien mogelijk in te zetten om ervoor te zorgen dat bijvoorbeeld de RIVM-richtlijnen genoeg worden nageleefd op de werkvloer.
- De vakbonden VHS, FNV Spoor, VVMC en CNV Vakmensen willen dat de trein alleen nog toegankelijk wordt voor mensen met een cruciaal beroep. Ze vragen ook om duidelijkheid over de handhaving.
- Uit onderzoek van Motivaction in opdracht van Intermediair en de Nationale Vacaturebank blijkt dat door de coronacrisis er veel minder naar nieuwe banen wordt gezocht en het vertrouwen in de arbeidsmarkt hard is gedaald. Liefst 39 procent van de ondervraagden zegt voorlopig even niet van baan te switchen.
- Vakbond CNV vindt dat de vakkenvullers en caissières snel een extraatje mogen krijgen. Bestuurder Jacqueline Twerda denkt aan 500 euro netto per persoon, los van de huidige of nieuwe cao.
- Jongeren hebben vaker dan andere leeftijdsgroepen een flexibel contract. En dat maakt ze extra kwetsbaar voor de economische gevolgen van de coronacrisis. De politiek moet daar meer oog voor hebben, vindt het jongerenplatform van de Sociaal Economische Raad (SER).
- Freelance techmedewerkers zoeken massaal onderdak in loondienst. Zij zijn op zoek naar een 'veilige haven.'

- De Eindhovense gemeenteraad wil dat er een noodfonds komt voor clubs, verenigingen en culturele instellingen die getroffen worden door de coronacrisis. Het college gaat daar nu aan werken.

Kinderopvang

- Het kabinet kijkt of de compensatie voor de kinderopvang direct aan ouders overgemaakt kan worden in plaats van via de opvangorganisaties. Binnen enkele dagen wordt er meer duidelijkheid verwacht.

Kwetsbare groepen

- De gemeente Vlaardingen heeft een tijdelijke daklozenopvang geopend in de Westwijk. Met een tweede complex in de stad hoopt zij te voorkomen dat mensen zonder huis besmet raken met het coronavirus.

Oproepen in de zorg

- De FNV pleit voor een bonus voor zorgpersoneel, waar nu in België over wordt gesproken. Daar wordt gedacht aan een eenmalig bedrag van 1.450 euro. Vice-voorzitter Kitty Jong: "Als je je eigen gezondheid, en die van je huisgenoten, in de waagschaal legt, moet daar iets tegenover staan."
- Vakbonden reageren zeer boos en bezorgd op het aantal (mogelijke) besmettingen onder zorgpersoneel. "Nu pas is goed zichtbaar hoeveel zorgmedewerkers zijn blootgesteld aan het virus", zegt Kitty Jong, vice-voorzitter van de FNV.
- Beroepsgroep V&VN stelt dat het testbeleid in de wijkverpleging en in de verpleeghuizen maar moeilijk van de grond komt. Verpleegkundigen geven aan dat er te weinig tests zijn, het te lang duurt voor een aanvraag daadwerkelijk leidt tot een test, en het personeel grote moeite en soms overredingskracht kost om zich te kunnen laten testen.
- De aanpak van huiselijk geweld moet landelijk worden gecoördineerd. Dit zegt brancheorganisatie voor maatschappelijke opvang Valente, die door de crisis vreest voor een tekort aan opvangplekken. Bij de verantwoordelijke gemeenten ontbreekt een centraal coördinatiepunt.
- Trouw meldt dat Nederland de afgelopen jaren tot drie keer toe het dringende advies kreeg met een aanpak te komen waarmee pandemieën internationaal kunnen worden bestreden. Het gevolg zou zijn dat het uitblijven van een samenwerking tussen landen is dat landen overvallen werden door het nieuwe virus en er geen gemeenschappelijk beleid is.
- Marietje Schaake (directeur internationaal beleid bij het Cyber Policy Center van de Stanford universiteit en voormalig D66-Europarlementariër) vreest dat er te snel naar een app wordt gekeken als oplossing en of een app überhaupt nu nut heeft. Er zijn nog heel veel vragen, maar ook bereidheid mee te denken. Het Kabinet moet oppassen dat er geen verkeerde verwachtingen worden geschapen door te beloven dat een app gaat helpen om als land van het slot te gaan.
- Nu het aantal patiënten met corona op de IC's daalt, is het uitstellen van sommige niet-coronazorg 'niet langer verantwoord' zeggen artsen en ziekenhuisbestuurders in het Zuiden. Ze puzzelen met een 'harmonica-systeem' om weer patiënten te ontvangen voor wie afgelopen weken geen ruimte was.

Wie is getroffen? (1 ^e ring)	Wie is betrokken? (2 ^e ring)	Wie voelt zich betrokken? (3 ^e ring)
• Nederlanders besmet en/of geïsoleerd in gebieden getroffen door COVID-19 • Zorgpersoneel 'in de frontlinie' • Onbeschermd en niet-getest verpleeghuispersoneel • Slachtoffers van huiselijk geweld • Niet-coronapatiënten die op een behandeling wachten	• Familie, vrienden, omwonenden van getroffen Nederlanders • Familie van Nederlanders in getroffen landen • Werknemers en klanten van getroffen bedrijven • Reizigers die vastzitten in Marokko • Leraren maken zich zorgen om hun gezondheid	• Algemeen publiek • Politici. • De Europese Commissie